

Т. Г. ШЕВЧЕНКО В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ

УДК 02:929:004.65 Т. Шевченко

*Володимир Іванович ПОПИК,
генеральний директор НБУВ,
директор Інституту біографічних досліджень,
доктор історичних наук (Київ)*

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ, ПРИСВЯЧЕНІ ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКУ, ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО ВІРТУАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

У статті розглядаються вітчизняні та зарубіжні електронні інформаційні ресурси, присвячені Тарасові Шевченку. На конкретних прикладах аналізуються позитивний досвід, здобутий у створенні електронної Шевченкіани, а також недоліки, притаманні існуючим ресурсам, їх причини та способи подолання.

Ключові слова: електронні біографічні інформаційні ресурси, Тарас Шевченко, віртуальний інформаційний простір.

The article deals with domestic and foreign electronic information resources dedicated to Taras Shevchenko. In the case studies analyzed the positive experience gained in the creation of electronic Shevchenkiany as well as the shortcomings inherent in the existing resources, their causes and ways to overcome.

Keywords: electronic biographical information resources, Taras Shevchenko, a virtual information space.

В статье рассматриваются отечественные и зарубежные электронные информационные ресурсы, посвященные Тарасу Шевченко. На конкретных примерах анализируются положительный опыт, полученный в создании электронной Шевченкианы, а также недостатки, присущие существующим ресурсам, их причины и способы преодоления.

Ключевые слова: электронные биографические информационные ресурсы, Тарас Шевченко, виртуальное информационное пространство.

Важливим показником якісного стану розвитку національного гуманітарного електронного інформаційного простору є повнота відображення у ньому ключових постатей вітчизняної історії та культури, з якими пов'язане самоствердження нації, державності та громадянського суспільства. При цьому йдеться не лише про присутність їх імен, творів, документальних матеріалів на порталах і веб-сайтах ширшого тематичного спрямування, а й про формування окремих самостійних історико-меморіальних ресурсів, спеціально присвячених персоналіям окремих діячів. Такі ресурси, на відміну від не завжди доступних звичайній людині друкованих видань, документів, мистецьких творів, відіграють особливу роль тим, що наближують достойників нації (їхні життєписи, ідеї, досвід, надбання тощо) до широкого загалу, відкривають можливість для інтенсивного духовного та інтелектуального діалогу наших сучасників із минулим. При цьому чи не найважливішою рисою електронних ресурсів виступає їх потенційна здатність інтегрувати всю напрацьовану раніше історико-біографічну інформацію у найрізноманітніших її видових іпостасях, органічно увібрати в себе надбання рукописної та друкарської культури минулого та вийти далеко за окреслені ними рубежі.

Формування подібних персональних історико-біографічних ресурсів ще від останнього десятиліття ХХ ст. стало загальносвітовою тенденцією та відіграє помітну роль у справі презентації національного надбання, піднесення освіти і культури, утвердження національних традицій, створення знакових образів окремих країн і народів у сучасному глобалізованому світі. Розвинутою є практика створення персональних історико-біографічних ресурсів та електронних архівів великих співвітчизників у США, країнах Європи, Росії. Досвід, здобутий у процесі їх формування, має переважно емпіричний характер і нині лише частково відображений у працях фахівців. Проте, існують поодинокі публікації, де він став предметом серйозного наукового аналізу, пошуку нових перспективних рішень щодо принципів побудови та змістовного наповнення персональних історико-меморіальних ресурсів та їх системотехнічного забезпечення (скажімо, серія досліджень, присвячених створенню електронного архіву відомого радянського вченого

академіка А. П. Єршова, що вже давно став класичним зразком персонального історико-меморіального ресурсу [1, 2, 3]).

Зважаючи на все ще недостатній рівень розвитку інформаційного ринку та системної підтримки національного культурного інформаційного простору з боку держави та на переважання в українському культурологічному сегменті Інтернету інерції застарілих підходів і форм, давно вже перейдених у зарубіжному світі, вітчизняний доробок у цій важливій царині все ще не надто значний. Так, серед відкритих в Україні для широкого загалу персональних історико-меморіальних ресурсів можемо відзначити присвячені Іванові Котляревському [4], Тарасові Шевченку (про них докладно йтиметься далі), Лесі Українці [5, 6], Іванові Гончару [7]. Також у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського К. В. Лобузіною створена нова версія електронного архіву цього великого вченого ХХ ст. [8].

Наголосимо, що тут не йдеться про відображення постатей українських достойників у електронних ресурсах довідкового, словникового чи історико-краєзнавчого типу — таких справді є чимало, але обмежуються вони здебільшого поданням стислих біографічних нарисів та, іноді, бібліографії творів. Нас же цікавлять ресурси, спеціально присвячені окремим видатним українцям і такі, що репрезентують їх постаті комплексно, із залученням значного за обсягом, розмаїтого за змістом та належно фахово опрацьованого матеріалу.

Системне осмислення окреслених вище проблем у вітчизняній науковій думці теж є відчутно недостатнім. Досвід формування ресурсів, присвячених визначним співвітчизникам (зокрема, великих комплексних персональних електронних архівів), залишається майже виключно практично-прикладним і не артикулюється у працях їх упорядників. Як наслідок питання створення таких ресурсів почало розумітися як можливий предмет наукових зацікавлень лише впродовж останнього десятиліття (у плані загальної постановки цю проблему розглянуто у монографії автора цієї статті [9]).

Особливе місце у справі розвитку вітчизняних ресурсів біографічної інформації належить, поза сумнівом, розбудові тематичних сайтів та електронних архівів, присвячених

Тарасові Шевченку. Над ними фахівці в Україні та в діаспорі працюють давно. Ще у 2002 р. ТОВ «Кобзар» (Київ) започаткувало тематичний портал (адреса в Інтернеті: www.kobzar.info), покликаний, за творчим задумом, зібрати воедино всю творчу спадщину Шевченка та комплекс матеріалів про нього. Цей інтегративний ресурс мав розкрити не лише постать Великого Кобзаря, а й (крізь призму подій, думок та іноді досить контroversійних дискусій, пов'язаних із його ім'ям) широку панораму суспільно-політичного та культурного життя України в минулому та сучасному.

Претендуючи на комплексне охоплення Шевченкової проблематики, цей ресурс справді досить широко репрезентував літературну та малярську спадщину Кобзаря, представив як популярний біографічний нарис про Тараса Григоровича, так і низку статей, що розкривають різні аспекти його життя і творчості та коло відомих осіб із оточення митця. Містить ресурс також розраховані на широкий загал матеріали про музеї та пам'ятники, присвячені образу поета кінофільми та театральні постановки. Однак доводиться констатувати, що успішно виконуючи завдання популярного освітнього ресурсу, Інтернет-ресурс «Kobzar» не зазнав у подальшому належної системної розбудови, а тому до цього часу залишився камерним, відчутно обмеженим за своїм інформаційним потенціалом, а отже, так і не став помітною подією в інформаційному просторі, відповідною масштабам творчості та особистості великого сина України. Добір представлених на веб-сайті матеріалів значною мірою виглядав довільним, безсистемним, недовершеним.

Нині роботу цього ресурсу взагалі призупинено, хоча замість нього з'явився сайт «Тарас Григорович Шевченко» (адреса в Інтернеті : www.taras-shevchenko.in.ua), який у концептуальному плані та системотехнічному забезпеченні є повторенням уже згаданого Інтернет-ресурсу «Kobzar». Слід зазначити також, що вкрай нетактовним і неприпустимим із погляду на значення постаті Кобзаря для українського національного самоусвідомлення є обтяження Шевченківського сайту випадковою, банальною за змістом комерційною рекламою товарів і послуг, на штриб: «Как стать миллионером: получи бесплатные видеоуроки...».

Серед інших ресурсів, початок формування яких припав на перші роки XXI ст., типологічно подібною до вже названого «Кобзаря» стала «Електронна бібліотека творчості Тараса Шевченка», упорядкована вченими та спеціалістами Київського національного університету імені Тараса Шевченка до 190-річчя від дня народження Поета (адреса в Інтернеті : <http://kobzar.univ.kiev.ua>).

Для справи розвитку вітчизняної електронної Шевченкіани значний інтерес становлять і зарубіжні здобутки. Насамперед досить інформативним виглядає англomовний ресурс, започаткований у 2000 та оновлений у 2013 р. до 200-річчя Кобзаря на веб-сайті Музею Тараса Шевченка у Торонто (Канада) [10]. Звертає на себе увагу наявність у його структурі поряд із науково-популярним біографічним нарисом, докладними оглядами музейної експозиції та великою добіркою англomовних перекладів поезій електронного каталогу бібліотеки Музею, змістовних розділів бібліографії англomовної Шевченкіани та спеціальних рубрик відеосюжетів і музичних творів.

Серед інших електронних ресурсів, присвячених Тарасові Шевченку, досить відомою і фахівцям, і широкому загалу є створена талановитим дослідником-краєзнавцем і письменником, лауреатом Державної премії України імені Тараса Шевченка (1994) Леонідом Наумовичем Большаковим (1924–2004) «Оренбургская Шевченковская энциклопедия», що поряд із регіональними оренбурзькими «Биографической энциклопедией», «Пушкинской энциклопедией», «Голстовской энциклопедией» і «Казахской энциклопедией» складає змістовний, тематично взаємопов'язаний комплекс, представлений на веб-сайті «История Оренбуржья» [11]. Покладені в основу електронної версії енциклопедії ґрунтовні дослідження Л. Н. Большакова становлять особливий інтерес уведенням до наукового обігу дуже значної кількості персоналій як відомих, так і майже незнаних широкому загалові осіб, із якими зустрічався або підтримував контакти Шевченко на засланні. Тим самим був досягнутий високий науковий, без перебільшення, академічний рівень представлення шевченкіани у мережі Інтернет.

Останні роки, коли розгорнулася підготовка до відзначення 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка, в

самій Україні позначені усвідомленням необхідності формування ресурсів фундаментального наукового рівня. Про це свідчить, насамперед, задекларована Інститутом літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України концепція та структурна побудова електронної версії багатотомної «Шевченківської енциклопедії», а також високий науковий рівень її перших опублікованих статей, якими вже розпочато наповнення сайту [12].

Однак, реалізувати ідею розбудови фундаментального ресурсу, який би на загальнонаціональному рівні інтегрував усю творчу спадщину Шевченка та розкрив панораму здобутків вітчизняного і зарубіжного шевченкознавства до цього часу не вдавалося. На наш погляд, чи не найголовнішою причиною цього є відсутність у вітчизняного наукового та інформаційного співтовариства сучасних розвинутих концептуальних уявлень щодо призначення та ролі у національному інформаційному середовищі великих комплексних історико-меморіальних та біографічних ресурсів, самого способу їх функціонування. Відчутно бракує розуміння складності їх науково-інформаційних і культурно-освітніх завдань, потенційних соціокомунікаційних можливостей і, відповідно, засад, форм, методів побудови, наукових вимог до внутрішньої архітектури, змістового наповнення, використання новітніх засобів навігації та поєднання різних інформаційних компонентів у єдине ціле. Негативну роль відіграє також брак практичних навичок такої роботи, форм і методів консолідації у ній зусиль різних установ і спеціалістів, зокрема, вирішення організаційних і правових питань, пов'язаних із захистом національного надбання та прав інтелектуальної власності.

У комплексі все вище зазначене чимало посприяло прийняттю у 2013 р. доволі поспішного, як на наш погляд, недостатньо пропрацьованого рішення щодо розбудови до ювілею Кобзаря фундаментального «Шевченківського порталу». Воно було оприлюднене у вигляді найзагальніших, «розмитих» рекомендацій Гуманітарної ради при Президентові України стосовно «підтримки ініціативи», висунутої Національним центром «Мала академія наук». Відсутність попереднього концептуального відпрацювання проекту авторитетним науковим співтовариством, брак на-

лежного підкріплення його фінансовими та організаційними ресурсами, невідповідність запропонованих установам науки та культури моделей передачі упорядникам порталу документів, які є складовою національної спадщини та об'єктами, що за чинним законодавством охороняються правом інтелектуальної власності, на жаль, від самого початку обмежила потенційні можливості створення нового інформаційного продукту.

Як результат, Шевченківський портал «Погляд крізь час», сформований до 200-річчя від дня народження Кобзаря зусиллями «Малої академії наук» за підтримки установ НАН України, який було відкрито для вільного доступу 9 березня 2014 р. (адреса в Інтернеті : <http://kobzar.ua>), при всьому його позитивному значенні, виявився досить суперечливим за побудовою та змістовим наповненням. По-суті, попри всі заяви упорядників про інноваційний рівень їхнього інформаційного продукту [13], він став аматорським пристосуванням до завдань створення віртуального Шевченківського меморіалу певних наявних програмних засобів. Особливо це стосується того, що застосування упорядниками неоптимальних із погляду світового досвіду інформаційних і системотехнічних рішень призвело до появи цілої низки прикрих проблем із використанням контенту. На нашу думку, не вдалося зробити вповні «дружній» Інтерфейс, забезпечити ресурс зручними засобами інформаційно-методичної підтримки для користувачів. Він виявився «трудомістким» у використанні та на психологічному рівні не пов'язаним із інформаційними запитами.

Проте, навіть у такому, на жаль, не зовсім зручному для користувача вигляді, контент порталу, який вперше представляє в Інтернеті значний обсяг Шевченкових документів, рукописів, наукових видань із Шевченкознавства, становить значний інтерес. Інша справа — наскільки продуманим таке широке оприлюднення документів є з правового погляду, а також з огляду на завдання захисту національного історико-культурного надбання від несанкціонованого використання. Безперечно позитивним моментом є представлення на новому Шевченківському порталі у дещо більших, ніж на інших Шевченківських інтернет-ресурсах обсягах, аудіо- та відеоінформації про Кобзаря (за-

писів художніх і документальних фільмів, радіопрограм, пісень на слова поета).

Головним недоліком згаданих вище інтернет-ресурсів стала помітна вже застарілість їх системотехнічного забезпечення, недостатнє використання у побудові та наповненні інноваційних підходів, розрахованих на забезпечення продвинутих науково-інформаційних запитів, які виходять за межі простого ознайомлення з пізнавальною чи освітньою метою.

Напевно, не менш серйозними можуть бути і претензії з боку фахівців із педагогіки, психології, культурології, оскільки вітчизняні ресурси страждають слабкістю науково-методичних засад, спрямованих на реалізацію конкретних завдань у галузі освіти, виховання, задоволення пізнавальних інтересів різних груп населення.

На наш погляд, значно більш вдалими і концептуально, і у практично-інформаційному сенсі є модернізований до 200-річчя від дня народження Кобзаря веб-сайт Національного музею Т. Г. Шевченка у Києві (адреса в Інтернеті : www.shevchenkomuseum.com.ua). Найперше, він побудований у чіткій відповідності до функціональних завдань роботи Музею як культурно-просвітницької установи загальнонаціонального значення, цікаво та змістовно відображає його експозиції, фондіві колекції, повсякденну діяльність і, водночас, ґрунтовно розкриває широкий діапазон Шевченківської проблематики, є легким і приємним у використанні. Веб-сайт зручний і прийнятний для віртуальних відвідувачів Шевченкового музею саме завдяки тому, що ввібрав у себе величезний досвід культурно-просвітницької роботи, напрацьований колективом Музею.

Найбільший науково-інформаційний інтерес становить опублікований на веб-сайті Музею «Віртуальний архів Тараса Шевченка», у чотирнадцяти тематичних розділах якого для широкого науково-інформаційного використання опубліковані унікальні документи, що розкривають життєвий і творчий шлях Т. Г. Шевченка [14].

Власне, «Віртуальний архів» подає добірку електронних копій оригінальних документів із фондів самого Національного музею Тараса Шевченка, де знаходяться, зокрема, започаткована ще у 1795 р. метрична книга, що

містить запис про народження майбутнього поета, екзаменаційні списки з Академії мистецтв у Санкт-Петербурзі, книги з особистої бібліотеки Шевченка, прижиттєві видання з автографами автора, протоколи допитів, листування урядовців тощо.

Про намір створити колективними зусиллями Шевченківський портал оголосила також і україномовна Вікіпедія. Його загальна проблемно-тематична спрямованість на розкриття наукових досягнень старого та сучасного шевченкознавства і структурна організація (головні рубрики: «Творчість», «Філософія Шевченка», «Шевченкова мова», «Мистецька спадщина», «Анти- та контркультура», «Шевченкіана», «Український світ Шевченка», «Образ Шевченка», «Шевченко і УРСР/СРСР», «Шевченко і новопостала (незалежна) Україна», «Маскульт». «Шевченко і світ», «Шевченко і світові літератури») визначені опублікованим переліком заявок на статті [15]. Будучи до певної міри дискусійним, він спрямовує майбутній авторський колектив на формування ресурсу високого інтелектуального рівня. Зазначене створює передумови для можливого добровільного залучення до роботи кваліфікованих спеціалістів. Така ситуація ще не типова для справи розбудови персональних електронних історико-біографічних меморіалів, а тому є новим словом і становить значний інтерес для майбутніх фахових спостережень за процесом реалізації проекту.

Чимало електронних книжково-документальних виставок та інформаційних рубрик впорядковано до 200-річчя Шевченка спеціалістами великих і малих бібліотек України, що відповідає всенародному характерові святкування ювілею та високому покликанню бібліотечних установ як провідних центрів соціальної комунікації. Зокрема, змістовну та добре структуровану електронну колекцію «Тарас Шевченко» з майже 500 документів (книжок, періодичних видань, журнальних статей) розмістила на своєму порталі Національна парламентська бібліотека України — як складову започаткованої нею електронної бібліотеки «Культура України» [16].

Хоча далеко не всі з розгорнутих українськими бібліотеками електронних ресурсів Шевченкіани вирізняються оригінальністю матеріалів і новизною підходів (окремі по-

значені успадкованими з ХХ ст. стереотипами «культурно-масової роботи» та застарілими підходами до системотехнічної організації електронних ресурсів), це не провина бібліотекарів, які реалізують усе, що є реально можливим у нинішніх умовах, а швидше наслідок недостатнього науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення справи з боку фахівців, бібліотечних і споріднених із ними товариств і асоціацій, а також міністерств і відомств, яким підпорядковані бібліотечні установи (таких в Україні нараховується понад десяток).

Водночас, на особливу увагу заслуговують розробки, у яких реалізовані новітні тенденції розбудови електронного інформаційного простору. Йдеться, насамперед, про створену у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського зусиллями К. В. Лобузіної та науковців підрозділів фондоутворювачів електронну колекцію «Т. Г. Шевченко» (адреса на веб-порталі НБУВ : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>), яка поряд із колекцією «В. І. Вернадський» є невід'ємною складовою започаткованої НБУВ фундаментальної Електронної бібліотеки «Україніка». Перевагою такого ресурсу є динамічна побудова, здатність постійно змінюватися, нарощувати інформаційний потенціал. Будучи частиною загального електронного ресурсу НБУВ, колекція «Т. Г. Шевченко» розбудована на системоорганізуючій основі бази електронної бібліографії, за допомогою новітніх засобів пошуку та систематизації оперативно надає читачам і віддаленим користувачам комунікаційних мереж доступ до електронних версій друкованих видань. Насамперед, у колекції широко представлені прижиттєві та рідкісні видання творів Кобзаря (зокрема, видання української діаспори), які з максимальною повнотою зібрані у фондах головної бібліотеки України, біографічна література про життя Т. Г. Шевченка, тексти наукових досліджень шевченкознавців. Складовими електронної колекції є також іконографічні документи, галерея фотоматеріалів, зокрема про пам'ятники та пам'ятні знаки Шевченкіани, меморіальні об'єкти, відеоматеріали (оцифровані документальні фільми та телесюжети), що також відповідає сучасним світовим тенденціям розвитку бібліотечних інформаційних ресурсів. Її автономними частинами стали також тематичні

електронні виставки, представлені на веб-порталі НБУВ, зокрема ті, що розкривають раритети Шевченкіани у фондах Інституту рукопису, відділів стародруків і рідкісних видань, зарубіжної україніки, газетних фондів, довідково-бібліографічного обслуговування та комплексного бібліотечного обслуговування. На перспективу упорядниками колекції передбачене також широке представлення архівних і рукописних матеріалів із фондів Інституту рукопису та Інституту архівознавства НБУВ, формування електронної меморіальної карти.

Поряд із зазначеним нові підходи до формування ресурсу реалізовані у тому, що електронна колекція забезпечує оперативний доступ до численних матеріалів зі словників і енциклопедій, а також текстових і бібліографічних документів із інших електронних ресурсів, зокрема — й тих, що містяться на порталах і сайтах провідних зарубіжних бібліотек (скажімо, Бібліотеки Конгресу США чи електронні бібліотеки на зразок «Світової цифрової бібліотеки», «Європейської бібліотеки», «Світового каталогу»), вітчизняних електронних бібліотек (та ж «Культура України» Національної парламентської бібліотеки України, «Diasporiana»), а також наукових установ (скажімо, Наукового Товариства імені Шевченка у США). Важливою інноваційною розробкою НБУВ є створена під керівництвом В. Ю. Омельчука та К. В. Лобузіню електронна база бібліографії творів Тараса Григоровича Шевченка за 1840–2014 рр., виданих усіма мовами світу (понад 1800 записів), на основі якої підготовлене та опубліковане друковане видання та його повнотекстова електронна версія [17].

Приклад електронної Шевченкіани Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського переконливо свідчить, що саме великим бібліотекам із їх значними можливостями та багатими методичними і практичними традиціями інтеграції, систематизації та представлення документів і матеріалів на різних видах носіїв, по-праву може належати провідне місце у формуванні історико-меморіальних, біографічних інформаційних ресурсів.

Саме бібліотеки, як провідні центри соціальних комунікацій, найбільшою мірою можуть забезпечити відкритість, оперативну доступність і множинність, багатоваріантність

і креативний потенціал інформації, розрахованої на різні групи користувачів. Бібліотечні установи втілюють у життя той тип інформаційних ресурсів, який інтелектуально та психологічно є найзатребуванішим читацькою/користувацькою аудиторією.

Зазначене об'єктивно засвідчує значні можливості та навіть переваги бібліотечних (а так само і музейних) інформаційних ресурсів історико-меморіального плану, обумовлює необхідність подальшої їх інтенсивної розбудови, застосування найпродвинутіших засобів формування динамічних баз біографічної та біобібліографічної інформації, придатних до постійного розширення, доповнення та уточнення даних (причому, в режимі віртуальних творчих лабораторій). Отже, саме на це й необхідно орієнтуватися при прийнятті відповідальних рішень щодо розбудови національного інформаційного простору, зокрема, історико-меморіальних ресурсів, присвячених видатним співвітчизникам.

1. *Антюфеев С. В.* Электронный архив академика А. П. Ершова [Электронный ресурс] // Электрон. б-ки : Рос. науч. электрон. журн. / С. В. Антюфеев, А. Г. Марчук, А. Н. Немов, В. Э. Филиппов, М. А. Черемных. – 2004. – Т. 7, вып. 5. – Режим доступа : <http://www.elbib.ru/index.phtml?page=elbib/rus/journal/2004/part5/amnfc, свободный>. – Название с экрана.
2. *Крайнева И. А.* Архив академика А. П. Ершова (<http://ershov.iis.nsk.su>) как источник по социальной истории научного сообщества [Текст] / И. А. Крайнева // Документ в парадигме междисциплинарного подхода : матер. 2-й Всерос. науч.-практ. конф. (Томск, 27–28 октября 2005 г). – Томск : ТГУ, 2006. – С. 146–149.
3. *Крайнева И. А.* Личный архив академика А. П. Ершова в Интернете [Текст] / И. А. Крайнева, Н. А. Черемных // Отечественные архивы. – 2001. – № 5. – С. 53–55.
4. *Полтавский* литературно-мемориальный музей и усадьба И. П. Котляревского [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ipkotlyarevsky.narod.ru/>, свободный. – Название с экрана.
5. *Музей Лесі Українки у Ялті* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lesiaukrainka.crimea.ua/vstup.html>, вільний. – Назва з екрана.
6. *«Я в серці маю те, що не вмирає»* [Електронний ресурс] : віртуальна енцикл. життя і творчості Лесі Українки // Мислене древо. – Режим доступу : <http://www.myslenedrevo.com.ua/studies/lesja/index.html>, вільний. – Назва з екрана.
7. *Музей Івана Гончара* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://honchar.org.ua/ukranian.htm>, вільний – Назва з екрана.
8. *В. І. Вернадський.* Електронна колекція : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_eav/

- cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=NAV&P21DBN=EAV&Z21ID=, вільний. – Назва з екрана.
9. Попик В. І. Ресурси довідкової біографічної інформації : історичний досвід формування, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : монографія / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2013. – С. 287, 293–295, 333–334, 339.
 10. Taras Shevchenko Museum [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.infoukes.com/shevchenkomuseum/museum.htm>, free. – The name of the screen.
 11. Оренбургская Шевченковская энциклопедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kraeved.opck.org/biblioteka/enciklopedii/ose/a.php>, свободный. – Название с экрана.
 12. Шевченківська енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.shevchsucl.kiev.ua>, вільний. – Назва з екрану.
 13. Навесні запустять унікальний Шевченківський портал [Електронний ресурс] // Рідна країна: світоглядний портал. – Режим доступу : <http://ridna.ua/2014/01/navesni-zapustyat-unikalnuj-shevchenkivskuj-portal/>, вільний. – Назва з екрану.
 14. Віртуальний архів [Електронний ресурс] // Національний музей Тарса Шевченка. – Режим доступу : <http://museumshevchenko.org.ua/page.php?id=107>, вільний. – Назва з екрану.
 15. Портал : Шевченко : [Електронний ресурс] // Матеріал із Вікіпедії — вільної енциклопедії. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BB:%D0%A8%D0%B5%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE>, вільний. – Назва з екрану.
 16. Тарас Шевченко [Електронний ресурс] // Культура України : електронна бібліотека. – Режим доступу : <http://elib.nplu.org/collection.html?id=78>, вільний. – Назва з екрану.
 17. Тарас Григорович Шевченко [Електронний ресурс] : бібліографія видань творів, 1840–2014 / НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського ; редкол. : О. С. Онищенко (голова), В. І. Попик (заст. голови) [та ін.] ; авт. кол. : В. Ю. Омельчук, Л. В. Беляєва, І. Д. Войченко, Т. Б. Корольова, Л. С. Новосьолова, О. О. Фіклістова. – К., 2014. – 546 с. – ISBN 978-966-02-7165-4 (електронне видання). – Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/E_lib/shev0000214/, вільний. – Назва з екрану.

Електронні ресурси, присвячені Тарасові Шевченку, як відображення сучасного стану розвитку вітчизняного віртуального інформаційного простору.

Попик В. І., генеральний директор Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, директор Інституту біографічних досліджень, доктор історичних наук (Київ).

Українська біографістика = Biographistica ukrainica. – К., 2014. – Вип. 11. – С. 257–271.

У статті розглядаються вітчизняні та зарубіжні електронні інформаційні ресурси, присвячені Тарасові Шевченку. Наголошено на особливому значенні створення персональних історико-меморіальних

порталів і сайтів, присвячених видатним діячам історії і культури для репрезентації України у світовому інформаційному просторі. На конкретних прикладах аналізуються позитивний досвід, здобутий у створенні електронної Шевченкіани (сайти «Оренбургская Шевченковская энциклопедия» Л. Н. Большакова (1994); «Тарас Григорович Шевченко», створений ООО «Кобзар» (2000); «Електронна бібліотека творчості Тараса Шевченка» — КНУ імені Тараса Шевченка (2004); веб-сайт Національного музею Т. Г. Шевченка у Києві з «Віртуальним архівом Тараса Шевченка» (модернізований 2013 р.); «Портал Шевченка : Погляд крізь час», створений до 200-річчя від дня народження Кобзаря зусиллями «Малої академії наук» (2014); електронна колекція «Т. Г. Шевченко», сформована на веб-порталі НБУВ (2014) та ін.), а також недоліки, притаманні існуючим ресурсам, їх причини та способи подолання. Звернуто увагу на необхідність досягнення відповідності структурної побудови та змістового наповнення ресурсів запитам різних категорій користувачів електронної інформації, важливість створення зручного інтерфейса. Зроблено висновок щодо особливої ефективності розгортання роботи з формування персональних історико-меморіальних ресурсів на базі бібліотечних і музейних установ, які володіють значним досвідом збирання, систематизації й оприлюднення інформаційних ресурсів.

Ключові слова: електронні біографічні інформаційні ресурси, Тарас Шевченко, віртуальний інформаційний простір.

E-resources dedicated to Taras Shevchenko as a reflection of the current state of development of the national virtual information space.

Popyk V. V. Vernadsky National Library of Ukraine, Director General, Director of Institute for Biographical Research, PhD of Historical Sciences (Kyiv).

Ukrainian biographical = Biographistica ukrainica – K., 2014. – Vol. 11. – P. 257–271.

The article deals with domestic and foreign electronic information resources dedicated to Taras Shevchenko. Among others, the creation of a special sense of personal historical and memorial sites and portals dedicated to prominent figures of history and culture for the representation of Ukraine in the global information space. In the case studies analyzed the positive experience gained in the creation of electronic Shevchenkiany (websites “Orenburg Shevchenkovskaya Encyclopedia” by L.N.Bolshakov (1994), “Taras Shevchenko”, created Ltd. “Kobzar” (2000), “Electronic Library of Taras Shevchenko” — KNU Tarsus Shevchenko (2004), web site of the National museum of Taras Shevchenko in Kyiv “virtual archive of Taras Shevchenko” (upgraded in 2013), “Shevchenko Portal: through the time” created by the 200 th anniversary birthday of poet efforts “Small Academy of Sciences” (2014) electronic collection of “Taras Shevchenko”, formed on the website of Vernadsky National Library (2014) and others) as well as

the shortcomings inherent in the existing resources, their causes and ways to overcome. Attention is paid to the need for compliance and structural construction of semantic content resource needs of different categories of users of electronic information, the importance of creating user-friendly interface. The conclusion about the effectiveness of particular deployment work to create personal historical and memorial resources at the library and museum institutions that have extensive experience collecting, organizing and publicizing information resources.

Keywords: electronic biographical information resources, Taras Shevchenko, a virtual information space.

Электронные ресурсы, посвященные Тарасу Шевченко, как отражение современного состояния развития отечественного виртуального информационного пространства.

Попик В.И., генеральный директор Национальной библиотеки Украины имени В.И. Вернадского, директор Института биографических исследований, доктор исторических наук (Киев).

Українська біографістика = Biographistica ukrainica. – К., 2014. – Вып. 11. – С. 257–271.

В статье рассматриваются отечественные и зарубежные электронные информационные ресурсы, посвященные Тарасу Шевченко. Отмечено особое значение создания персональных историко-мемориальных порталов и сайтов, посвященных выдающимся деятелям истории и культуры для репрезентации Украины в мировом информационном пространстве. На конкретных примерах анализируются положительный опыт, полученный в создании электронной Шевченкианы (сайты «Оренбургская Шевченковская энциклопедия» Л. Н. Большакова (1994); «Тарас Григорьевич Шевченко», созданный ООО «Кобзарь» (2000); «Электронная библиотека творчества Тараса Шевченко» — КНУ имени Тараса Шевченко (2004); веб-сайт Национального музея Т.Г.Шевченко в Киеве с «Виртуальным архивом Тараса Шевченко» (модернизированный в 2013 г.); «Портал Шевченко: Взгляд сквозь время», созданный к 200-летию со дня рождения Кобзаря усилиями «Малой академии наук» (2014); электронная коллекция «Т. Г. Шевченко», сформированная на веб-портале НБУВ (2014) и др.), а также недостатки, присущие существующим ресурсам, их причины и способы преодоления. Обращено внимание на необходимость достижения соответствия структурного построения и содержательного наполнения ресурсов запросам различных категорий пользователей электронной информации, важность создания удобного интерфейса. Сделан вывод об особой эффективности развертывания работы по формированию персональных историко-мемориальных ресурсов на базе библиотечных и музейных учреждений, обладающих значительным опытом сбора, систематизации и обнародования информационных ресурсов.

Ключевые слова: электронные биографические информационные ресурсы, Тарас Шевченко, виртуальное информационное пространство.